

Groepsdruk

Doelgroep

Leerlingen van de 1e graad SO

Materiaallijst

- Projectie en internet
- PowerPointpresentatie
- Blaadje papier voor de leerlingen

Beginsituatie

Als je bij een groep hoort, gedraag je je vaak zoals de rest. Meestal is dit een veilige keuze, maar soms doen we daardoor zaken die ons in de problemen kunnen brengen. We spreken dan van negatieve groepsdruk. Jongeren zijn meer dan wie ook gevoelig voor wat anderen van hen vinden.

Dat geldt ook als ze samen deelnemen aan het verkeer. Gecombineerd met het feit dat je als jongere moeilijker risico's kan inschatten, vergroot daardoor de kans op ongevallen.

Lesdoel

- De leerlingen kunnen voor- en nadelen van groepsdruk uitleggen aan de hand van voorbeelden.
- De leerlingen kunnen de gevolgen uitleggen van negatieve groepsdruk in verkeerssituaties.
- De leerlingen kunnen signalen en het ontstaan van groepsdruk herkennen.
- Ze kunnen tips opnoemen om zich te wapenen tegen negatieve groepsdruk.

Les

Klasgesprek: stel de volgende vragen aan de leerlingen

Wie kan er een voorbeeld geven van een persoonlijke prestatie (bv. in de sport) die alleen maar mogelijk was omdat er anderen (ploegmaten, publiek, ...) bij waren? Hoe verliep dat?

We spreken in dit geval van positieve groepsdruk: het gedrag of de aanwezigheid van andere personen leidt tot (positieve) gevolgen die anders onmogelijk zouden zijn.

Wie deed er als eens iets in het verkeer waarvan je wist dat het verkeerd was en mogelijk gevaarlijk kon zijn? Wat deed je dan en wat waren de omstandigheden? Was je alleen? Of in groep?

Gedraag je je anders in het verkeer als je alleen bent dan wanneer je in groep bent? Waarom?

Als we onder invloed van de groep bewust zaken doen die voor onszelf of voor anderen schadelijk kunnen zijn, spreken we van negatieve groepsdruk.

Presentatie

De leerlingen leggen een zelftest af over hoe vatbaar ze zijn voor groepsdruk in het verkeer.

Ze doen dit door 6 situaties te beoordelen. De instructies voor de test staan op de inleidende slides.

Aandachtspunten voor de leerkracht:

- Om ervoor te zorgen dat de leerlingen eerlijk antwoorden, verloopt de quiz in stilte. Spontane reacties kunnen leiden tot sociaal wenselijke antwoorden. De score van elke leerling blijft anoniem. Het is dus niet nodig om antwoordbladen van leerlingen te verzamelen.
- In de notities van de antwoordslides staan vragen die je kan stellen aan de leerlingen om te doorgronden wat de gevolgen zijn van hun gedrag en van groepsdruk. Dit is essentieel voor de oefening.

Groepsdruk herkennen en leren weerstaan

Groepsdruk ontstaat meestal spontaan en vaak zijn we er ons niet bewust van. Aan de hand van een (fictief) krantenartikel leer je hen om groepsdruk te herkennen en hoe er zich tegen te wapenen.

Het krantenartikel staat op de laatste slide van de presentatie.

Tiener neemt selfie en wordt gegrepen door trein in Averbek

Een leerling van het VTI in Averbek is gisteren om het leven gekomen aan de spoorweg toen hij met zijn vrienden selfies aan het nemen was.

Een buurtbewoner getuigt dat het slachtoffer K. vd B. (13 jaar) samen met andere jongeren al geruime tijd aan de sporen stond. De jongeren hadden hun fiets op het fietspad gezet dat daar de spoorweg kruist en waren selfies aan het nemen met passerende treinen. Op het moment dat de IC-trein naar Brussel voorbij reed werd K. vd B. meegesleurd. Het parket kwam ter plaatse en het spoorverkeer op lag urenlang stil.

Groepsdruk herkennen

Stel de volgende vragen aan de klas:

Hoe kwam het dat de jongeren zijn gestopt om selfies te nemen met een trein? Was het meteen het idee van heel de groep?

Dit zijn mogelijke antwoorden:

- Er is 1 persoon of een klein groepje personen in een (grote) groep die ermee begint.
- De rest van de groep doet mee en niemand zegt er wat over.
- Behalve de personen die het voor het zeggen hebben, is er vaak niemand helemaal enthousiast over het idee of het plan.

Kom je wel eens in ongemakkelijke of gevaarlijke situaties in groep? Hoe voel je je dan?

- Je zou het nooit in je hoofd halen om zelf met zo'n idee af te komen.
- Je hebt het gevoel dat je op dat moment liever niet aanwezig was geweest: verkeerd moment, verkeerde plaats, ...

Komt er reactie? Wanneer wel? Wanneer niet? Waarom?

- Je durft/mag/kan niets anders doen dan de rest van de groep, dat wordt dan als niet cool beschouwd.
- En wat als er iemand niet meedoet?
- Er worden grapjes gemaakt over iemand van de groep niet meedoet.
- Er is weinig respect voor een afwijkende mening.

Groepsdruk herkennen

Het vraagt moed, maar ook inzicht om aan groepsdruk te weerstaan.

De leerlingen oefenen dit aan de hand van de situatie in het artikel.

Leid de oefening met de volgende vragen:

Stel dat je erbij was en je hoort het plan om selfies te gaan nemen, wat denk jij dan?

- Om te beginnen moet je zelf weten wat je wel en niet wilt, wat je normen zijn en waar je je goed bij voelt.
- Wat denken de anderen?

Weet dat de kans groot is dat anderen de situatie ook niet leuk vinden. Alleen durven ze dat net als jij niet te zeggen omdat ze eveneens last hebben van die groepsdruk. Hoe komt het dat we toch meedoen?

- Je hoort bij de groep en wil erbij blijven horen, geen watje zijn, ...

Wat zou je kunnen doen om niet mee te doen aan de selfies?

- Een smoes verzinnen (is geen foute oplossing)
- Iets zeggen omdat je dit echt niet wil (zo leer je om te weerstaan)

Hoe zeg je dat dan? Wat zeg je best wel en best niet?

- Het is belangrijk dat je duidelijk maakt hoe jij je in een bepaalde situatie voelt.

Als je dat doet:

- Spreek dan in de ik-vorm;
- Vertel wat die situatie of dat gedrag met je doet;
- Zeg duidelijk en ronduit wat je bedoelt;
- Vermijd verwoordingen met 'een beetje', 'misschien' en 'ik weet het niet maar...';
→ *Ik vind het veel te gevaarlijk om dicht bij de sporen te staan!*
- Zeg wat je anders zou willen;
→ *Ik wil niet verongelukken voor een (stomme) selfie. Ik vind dat we best terug opstappen en verder fietsen.*
- Geef de ander de kans om te reageren.
- Zoek medestanders om te reageren.
→ *Ik ga terug naar mijn fiets. Julie, Jens, gaan jullie mee?*

TOT SLOT

Als je door groepsdruk in een ernstige of heftige situatie terecht zou komen, dan kan het helpen om met iemand van buiten de groep te praten of aan de bel te trekken bij mensen die je vertrouwt. Heb jij iemand bij wie je hiervoor terecht kan?